

(žolta). Dokler perutnic nimajo, preseljujejo se skakaje; ko pa perutnice dobé, se leté v velicih trumah iz kraja v kraj preseljujejo. V jeseni leže babica po 300 do 600 jajčic, kar se pa tako-le godí: babica se vsede tako na zemljo, da zadnji del života z jajčnico na tleh sloni, in tako dolgo s perutnicama striže, dokler poldrugi pavec globoke jamice v zemljo ne napravi, v katero jajca leže. Kmalí potem ona pogine.

Znamenito je pri kobilicah to, da ne napadajo vseh rastlin in sadežev. Pese, postavimo, se kar ne dotaknejo. — Strašno škodo, ki jo delajo, povračujejo pa od druge strani z bogato žetvo tam, kjer jih je veliko konec vzelo. Kako rodovitna je zemlja po njih v Volhinii, Podolii, Ukrajni, vé le tisti, kdor je po teh krajih že hodil.

Besedica našim ljudém, ki pri notarjih pisma delajo.

Zbudite se skoraj, predragi Slovenci, iz večletnega spanja in terjajte narodne pravice saj tam, kjer vam jih odreči ne morejo.

Če se že cesarske gospóske le svoje stare navade derzé in vam v nerazumljivem jeziku dopisujejo, pa saj od notarjev tirjajte, naj vam pogodbe, ki jih pred njimi sklepate, v domačem jeziku narejajo.

Že cesarski patent od 21. vélikega travna 1855 §. 47, v katerem je razglašena postava za notarstvo, velí, da se morajo vse pisma narejati le v jeziku taistega okraja, za kterege je notar postavljen, in da pisma narejati v katerem drugem jeziku je notar le takrat pooblasten, kadar ljudje sami to zahtevajo, ali pa če je kateri izmed njih, ki jezika taistega kraja ne razume. In h koncu zažuga gori omenjeni §., da če se ena sama teh rečí prestopi, notarsko pismo moč javnega (očitnega) pisma zgubi (toraj privatnemu pismu enako postane). Zatoraj prosim vse domoljubne rojake, naj podučijo nevedno slovensko ljudstvo, da kadar pride pogodbe delat, notarja njegove dolžnosti opomni, da mu pismo po domače naredí, da mu potem ne bo potreba dragega časa z iskanjem taiste rečí zgubovati, katero bi, ako bi bilo pismo narejeno kakor cesarska postava zahteva, in kakor narod slovenski želí, v svoji lastni hiši lahko našlo. Vi pa, častiti gosp. notarji, kar vas je domače kervi in tudi domačega serca, nikar se ne obotavljajte, staremu nerodnemu kopitu slovó dati! Domoljub slovenski.

Šolske rečí.

Goriške šole.

V Gorici 18. sept. X (Dalje.) — Za gimnazijo pride nova viša realka na versto. Že od leta 1780 je imela naša glavna šola svoj, t. j. IV. tehnični razred z 1 letnim tečajem. Leta 1818 se je ta IV. razred na 2 letna tečaja raztegnil; leta 1850 sta dobila ta 2 tečaja ime „z normalno šolo združene dvorazredne spodnje realke“; leta 1852 je pristopil še 3. razred, da je bila spodnja realka popolna. Toda že leta 1856 in zopet 1858 in v tretje 1860 je mestna gosposka ministerstvu nauka in bogočastja prošnja za višo realko poklonila, obljubivši, da bo za poslopje, šolsko orodje in učno pripravo ona poskerbela. Na to je Nj. Veličanstvo mesca oktobra 1860, začasni pričetek više realke milostljivo dovolilo in z novembrom p. l. je bil IV. razred na mestne stroške odpert. Ta samostalna, pa začasna viša realka je bila z najvišim sklepom Njih Veličanstva od 5. marca t. l. končno in za dobro s tem poterjena, da se na VI razredov razšíri.

To je ob kratkem zgodovina naše više realke, sadú novih časov, mladega ravnoverstnika staročastitljive gimnazije, ki se bo ž njo za predstvo poganjal.

Konec delo hvali. Začnimo tedaj pri konecletni slovesnosti. Obdarovanje je bilo na realki najbolj slovesno. Krasno

napravljen dvorana, govora laški in nemški, izverstno petje, red, dostojnost in spodobnost skoz in skoz, vse je bilo prav ginljivo, in bilo bi gotovo še globokeje v serca segalo, ako bi ne bili uravnovavci te svečanosti neke malenkosti pozabili, kar je lepo soglasje enmalo kazilo. Niso namreč mislili na to, da „omne trinum perfectum.“ (In vendar bo treba — ne bo drugače — se tega gesla v naših šolah in pri šolskih slavnostih, poprijeti). Kakor smo namreč že popred preskušnje iz slovenščine pogrešali, tako in še bolj čudno se nam je zdelo, da pri končni slovesnosti ni bilo slišati slovenskega glasú. Sicer pa se je učila slovenščina v vsakem razredu posebej po dve uri na teden; v tem oziru so bili tedaj realci na boljšem, kot gimnazijalci, ki so se le od II. do IV. gimnazijalnega razreda v rednih tečajih podučevali.

Pregledovaje na dalje „I. letno sporočilo više realke goriške“ smo zapazili, da v statističnem izkazku so učenci sicer po rojstni deželi, pa ne po rojstnem kraju in po narodnosti razverstjeni in razšteti, kar bi utegnilo biti ravno letos prav zanimivo. Vseh učencov skupaj je štela 4 razredna realka 186; med temi jih je dober tretji del iz mesta; polovica iz Goriškega, peti del iz ptujih krajev.

Za vse pomanjkljivosti in neprilike nas je odškodil načelni sostavek: „Abriss der neuslovenischen Literaturgeschichte“, spisal Franc Zakrajšek. Ko bi ne bili gosp. Zakrajška že od popred iz njegovih tehtnih, globokomiselnih, gladkih pesem poznali in bi ga imeli še le po tem prvem njegovem „debutu“ pred neslovenskim občinstvom soditi, bi rekli, da njegova izbrana, čversta, jedernata pisava razodeva zmožnega, izobraženega pisatelja, zvedenega, ne le na slovanskem, temuč na literarnem polji sploh. Novega nam Slovencom podati, ni bil sicer njegov namen, ampak hotel je le Neslovencom, sosebnu tukajšnjim domačim Lahom pokazati, da nismo od včeraj, in da se nismo še le leta 1848 ali celó 20. oktobra 1860 predramili. Da je po nemški pisal, je pravo zadel, to je diplomatski jezik med nami in pa (domačimi) Lahi in Nemci, in česar je našemu jeziku neobhodno potreba, je to, da ga izobraženi narodi priznajo in spoštujejo. Za mlačneže in nasprotnike naše, ki ne umejo slovenski, je Z—kov spis kompas in slavica in prava oaza v puščavi nevednosti gledé na naše literarne zadeve.

Treba je namreč vediti, da našim sosedom je naša „species“ = x. Da smo „šklafs“ (pri izobraženih pa že slavi. šlaf) to vejo; pa med tem, ko delajo razloček med „cragnolin“ in „šklaf“ (goriški Slovenec) jim je razloček med Slovanom in Slovencom popolnoma neznan. Po tem takem je lahko verjeti, kako debelo bodo gledali, prebravši pregled našega slovstva. Opomnim še, da naši municipalci sami svojo velikodušnost občudujejo, ker se je Z—kov „Abriss“ (kakor celi program) na stroške mestne duarnice natisnil. — Kakor slišimo, se bo k letu slovenščina gosp. Zakrajšku izročila; letos je — osodi je res ironija vseč — italijanski in nemški jezik učil. *) Drugi znanstveni sostavek, ki se še v tem 1. letniku nahaja, ima naslov: „Die Evolute der Elipse mittelst Tangenten graphisch zu construiren“, spisal Henrik žl. Egger.

(Konec prihodnjič.)

*) Gosp. Zakrajšek — upam, da mi ne bo zameril, da ga kot predmet jezikoslovnega premišljevanja semkaj postavljam — je gledé na tukajšne narodne razmere prav zanimiv fenomen. Bilo je že v „Novicah“ omenjeno, da naše mesto dobiva znamenit kontingent svojih prebivavcov po zakonih slovenskih vseljencov, in da, kar je po njih v mestu rojenega, je za nas zgubljeno. Edina izjema je gosp. Zakrajšek, kteremu je oče Krajnec in mati Slovenka z Bovčanskega. To redko prikazen si razjasnujem jez tako-le. Skušnja uči, da kar je nemških rodovin v Gorici, ohranijo svojo národnost (s pomočjo nemške šole) skoz dva ali več rodov, ali pa postanejo (nemško-laški) utraquisti. Ravno taka je sploh tudi s terdimi Krajnci (in sem spada po moji misli g. Z.); samo naši bolj mehki primorski Slovenci se berž pofurlanijo tako, da njih otroci